

The Examination of Free Activities Course's Goals According to the Teachers' View*

İsmail SARİKAYA^{1**}, Semra ŞEN²

¹Bayburt University, Faculty of Education, Turkey

²Atatürk University, Kazım Karabekir Education Faculty, Turkey

ARTICLE INFO

Article History:

Received
25.02.2016
Received in revised
form 04.11.2016
Accepted
11.12.2016
Available online
30.12.2016

ABSTRACT

This research is a descriptive study-a type of general survey- to determine if free activities courses are offered by the instructions of Ministry of Education, teachers' belief about the degree to which this course serves its aim and the relationship between this belief with various variables. 300 primary school teachers who work in Ağrı were the sample of this research chosen by using random non-portion sampling. In this research, Free Activities Course Evaluation Questionnaire developed by one of the researchers was used. Although catch up education is forbidden, it was recognized that the great majority of primary school teachers use free activities course to complete missing gain from other courses, for preparation of examination and for practice exams. A large amount of primary teachers indicated negative views about the efficiency degree of the course. Meaningful relationships are determined between the degree of serving course purpose and teachers' experience and educational status.

© 2016 AUJES. All rights reserved

Keywords:

Free activities, free activities course, teacher's view.

Extended Abstract

Purpose

Free or spare time activities have been implemented due to several purposes: With educational and fun implementations these activities make students like school more, adopt school like a family, express themselves more easily at school, feel secure and happier. Moreover, they help students to socialize by promoting interaction between them and the other students, they make contributions to their cognitive, physical, social, and cultural development, they reduce the load of compulsory courses, they make students love school and provide students with opportunities to do activities and to select courses with regard to their wishes and abilities. This research is a descriptive study -a type of general survey- to determine free

*This study is a part of first researcher's master thesis and it was presented as an oral presentation at "IDEAL 2015".

**Corresponding author's address: Bayburt University, Faculty of Education, Department of Primary Education, Bayburt
e-mail: ismailsarikaya@bayburt.edu.tr

activities courses' goals accordingly instruction of Ministry of Education, teachers' belief about this course aim and the relationship of this belief with various variables.

Method

This research is a descriptive study which is a type of general survey methods. 694 primary school teachers who work in the central city of Ağrı in 2011-2012 academic year are population of this research. 300 primary school teachers were chosen by using random non-portional sampling method from 20 primary schools. In this research, Free Activities Course Evaluation Questionnaire developed by one of the researchers was used for data collection tool.

Results

Although catch up education is forbidden by the Board of Education and Discipline's Bulletin, it was recognized that the great majority of primary school teachers use free activities course to complete missing gain from other courses, for preparation of examination and for practice exams. A large amount of primary school teachers indicated negative views about the efficiency degree of the course. It stated that 12% of primary school teachers to serve the purpose of the free course activities; 14% rarely, 36% sometimes, 26% often and 12% stated that the course is always served its purpose. Meaningful relationships are determined between the degree of serving course purpose and teachers' experience and educational status. Contrary to this meaningful relationship is not determined with teachers' gender, the number of students in classrooms, the socio-economic level of the region where the school.

Discussion and Conclusion

The different research studies reveal that the free activities courses consisted of the learning outcomes of Turkish, Social Studies and Science and Technology courses which could not be taught. It was also found that as the teachers' professional rank increased, their beliefs towards the purpose of free activities courses decreased. In addition, it was revealed that the teachers who graduated from primary school teaching program had more beliefs in free activities courses about serving their purposes.

This study and the similar research studies have pointed out that the lesson was used in line with activities like makeup and thus it did not serve its purpose and only in-class activities which did not involve physical activities in free activities courses were included. An addiction to electronic media, one of the illnesses of our time and children's reluctance to join physical activities especially lead school-age children to obesity and illnesses responsible for obesity and these concerns have caused Ministry of National Education to develop a new approach. Therefore, it was decided in 2013 that free activities course which had important goals and advantages would be removed gradually and games and physical activities lesson which gives prominence to physical activity would be included in the curriculum.

Serbest Etkinlikler Dersinin Amacına Hizmet Etme Derecesinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi*

İsmail SARIKAYA^{1**}, Semra ŞEN²

¹Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkiye

²Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkiye

MAKALE BİLGİ

Makale Tarihçesi:
Alındı 25.02.2016
Düzeltilmiş hali
alındı 04.11.2016
Kabul edildi
11.12.2016
Çevrimiçi
yayınlandı
30.12.2016

ÖZET

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersini, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu yönerge doğrultusunda işleme durumunu, öğretmenlerin dersin amacına hizmet etme durumuna olan inancını ve bu inancın çeşitli değişkenlerle olan ilişkisini belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu, Ağrı il merkezinde görev yapmakta olan 300 sınıf öğretmeninden seçkisiz-oransız örnekleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen Serbest Etkinlikler Dersini Değerlendirme Anketi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersini, eksik kalmış kazanımları yetiştirme amacıyla kullandığı belirlenmiştir. Dersin amacına hizmet derecesi ile ilgili olarak sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu olumsuz görüş belirtmiş, dersin amacına hizmet etme derecesi ile öğretmenlerin mesleki kıdemleri ve eğitim durumları arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

© 2017 AUJES. Tüm hakları saklıdır

Anahtar Kelimeler:

Serbest etkinlikler, serbest etkinlikler dersi, öğretmen görüşü.

Giriş

Eğitim, bireyin doğumuyla başlayıp, hayatının sonuna dek devam eden bir süreçtir. Önceden tespit edilmiş içeriklere göre bireylerin davranışlarında belli gelişmeler veya değişimler oluşturmaya yarayan çalışmaların tümü eğitimi oluşturur. Bu süreçte en büyük görev okula ve öğretmenlere düşmektedir. Ancak mevcut durum göz önünde bulundurulduğunda gerek okul idaresinin ve öğretmenlerin gerekse velilerin öğrencilerini sınavlara hazırlık amacıyla yetiştirdiği ortaya koyulabilir. Bu duruma örnek olarak her sınıf seviyesine göre hazırlanmış olan test kitaplarının varlığı gösterilebilir. Öğrencilerin okul sonrası vakitlerinde de dersleriyle meşgul oldukları

*Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinden derlenmiş ve çalışmanın bir kısmı II. Uluslararası Dinamik, Keşfedici ve Aktif Öğrenme Konferansında (2015) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Sorumlu yazarın adresi: Bayburt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Bayburt
e-mail: ismailsarikaya@bayburt.edu.tr

düşünülebilir. Mevcut programlar değerlendirildiğinde ders içi etkinliklerde genel olarak bilişsel alana hitap edildiği (Köse, 2007), öğrencilerin ilgilerini çekecek, stres atabilecekleri ve mutlu olmalarını sağlayacak pek fazla etkinliğe yer verilmediği gözlenmektedir. Ancak serbest etkinliklerin öğrencilerin kişisel gelişimi üzerindeki olumlu etkileri düşünüldüğünde (Farr, 2008) dersin haftalık ders çizelgelerinde yer almasının gerekliliği göze çarpmaktadır.

Yapılan çalışmalar, ders dışı etkinliklerin, öğrencilerin akademik başarısına, kişilik gelişimlerine, sosyal ve ahlaki yönden gelişmelerine, okul kültürüne yönelik olumlu algıların geliştirilmesine, liderlik yeteneklerinin ortaya çıkarılmasına, serbest zamanları etkili bir biçimde kullanabilmesine, vb. olumlu yönde ve yapıcı etkilerinin varlığını göstermektedir (Köse, 2004). Milli Eğitim Bakanlığı serbest etkinlikler dersi ile ilgili bildirisinde (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2010) serbest etkinliklerin çocuklarda; işbirliği yapma, paylaşımda bulunma, başladığı işi bitirme, sorumluluk alma ve yerine getirme, problem çözme ve motor becerilerini geliştirme açısından önemli olduğunu belirtmektedir. Bozak, Apaydın & Demirtaş (2010) serbest etkinliklerin, öğrencilerin kimlik gelişimlerine katkı sağladığını vurgulamaktadır.

Farr (2008), serbest etkinlik faaliyeti olarak yapılan değişik etkinliklerin çocuğa dinlenmesi için imkân verdiğine ve çocukların yaşam kalitelerini olumlu yönde artırdığına dikkat çekmektedir. Ayrıca serbest etkinliklerin, çocukların serbest zamanlarını nasıl değerlendirecekleri ile ilgili bilgi verme ve bu konuda farkındalık oluşturmada katkısı olduğunu belirtmektedir. Eccles & Barber (1999) yaptıkları araştırmada serbest etkinliklerin eğitim faaliyetleri kapsamında önemli bir yer tuttuğunu belirtmiş; öğrencilerin spor etkinliklerine, sosyal grup etkinliklerine ve kulüp etkinliklerine olumlu geri bildirimler verdiklerini ortaya koymuştur. Ayrıca yapılan çalışmalar serbest zamanların verimli kullanılmasının başarıyı artırdığını göstermektedir (Göktaş & Çolak, 2006; Yetiş, 2008; Zorba, 2001).

Bunun yanı sıra, çocukların dinlenme, oyun oynama, yaşına uygun etkinlikler yapma, serbest zamanlarını değerlendirme, kültür ve sanat alanlarına katılım gösterme gibi haklarının varlığı Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989) ile garanti altına alınmıştır. Çocuklara verilmiş olan bu hak ve okulun yaşama hazırlık olmayıp yaşamın kendisi olduğu görüşüne dayanan yapılandırmacılık yaklaşımı birlikte değerlendirildiğinde, serbest etkinlikler dersinin müfredatta yer alması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Bu

olumlu katkıların öğrencilere kazandırılabilmesi için serbest etkinlikler dersinin verimli ve etkili bir biçimde işlenmesi gerekmektedir.

Serbest etkinlikler uygulamasının diğer ülkelerin eğitim programlarında yer alması yeni bir durum değildir. Türkiye’de ise Cumhuriyetin ilanından itibaren farklı isimler ve benzer bazı uygulamalar ile eğitim programlarında yer almış ve son olarak 2010 yılında MEB tarafından yapılan bir düzenleme ile ilkokulların 1-5. sınıflarının haftalık ders çizelgesine eklenmiştir. MEB bu düzenlemenin, öğrencilerin okulda daha güvende hissetmelerini, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda istedikleri etkinlikleri yapma fırsatı bulmalarını, mutlu olmalarını, okulu sevmelerini, okula karşı olumlu tutum geliştirmelerini, okulu benimsemelerini, ifade becerilerini geliştirmelerini ve bu sayede sosyalleşmelerini sağlamak amacıyla yapıldığını açıklamıştır (MEB, 20.7.2010 tarih ve 75 sayılı karar).

Bu uygulama ile İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesinde değişiklik yapılarak Türkçe, hayat bilgisi, fen ve teknoloji gibi derslerin haftalık ders saatleri azaltılmış ve bu derslerden elde edilen saatler serbest etkinlikler olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ancak bu derslerin öğretim programlarında herhangi bir değişikliğe ya da yeni bir düzenlemeye gidilmediği tespit edilmiştir.

MEB Araştırma Geliştirme Birimi 2012 yılında yaptığı serbest etkinlikler dersiyle ilgili olarak etkinliklerin verimli bir şekilde yürütülme durumunu (Akt: Yılmaz, 2015); Dündar & Karaca (2011) ise öğretmenlerin serbest etkinlikler dersine bakış açılarını araştırmış ve olumlu sonuçlara ulaşmışlardır. Köse (2004), Aydın, Bakırcı & Ürey (2012), Gömleksiz & Özdaş (2013), Kazu & Aslan (2013) serbest etkinlikler dersinin planlamaya; Bozak, Apaydın & Demirtaş (2012) ile Gömleksiz & Özdaş (2012) ise uygulamaya yönelik problemlerini belirlemeye yönelik çalışmalarda bulunmuşlardır. Yılmaz (2015) ve Gün (2013) dersin daha verimli işlenebilmesi için gereken şartları öğretmen görüşleriyle belirlemeye çalışmıştır.

Öğretmenlerin derse yönelik inanç ve bakış açılarının, dersin işlenişine yönelik olumlu etkisi göz önünde bulundurulduğunda (Erden & Akman, 1997; Fidan, 1996) sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersi ile ilgili görüşlerini içeren araştırmaların yapılması gerekli görülmektedir. Alan yazın incelendiğinde dersin amacına hizmet etme derecesine yönelik öğretmenlerin inanç düzeyleri ve bu inancın çeşitli değişkenlerle olan ilişkisini tespit etmeyi amaçlayan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Hızlı bir şekilde uygulamaya konulan ve sonradan kademeli olarak

kaldırılması planlanan serbest etkinlikleri dersi bu yönleriyle araştırılmaya değer bulunmuştur.

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersini, belirtilen amaçlar doğrultusunda işleyip işlemediklerini tespit etmek, öğretmenlerin dersin amacına hizmet etme durumuna olan inancını ve bu inancın cinsiyet, mesleki kıdem, mezun olunan öğretim programı, sınıflarda bulunan öğrenci sayısı, okulun bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik düzeyi değişkenleriyle olan ilişkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada aşağıda belirtilen sorulara cevap aranmıştır:

1.Serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etme durumuna yönelik öğretmenlerin inanç düzeyi nedir?

2.Dersin amacına hizmet etme derecesine olan inanç ile cinsiyet, mesleki kıdem, mezun olunan öğretim programı, sınıflarda bulunan öğrenci sayısı, okulun bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik düzeyi değişkenleri arasında anlamlı ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma nicel araştırma desenlerinden tarama modeliyle yürütülmüştür. Tarama modeli, geçmişte mevcut ve şu an devam etmekte olan bir durumu olduğu haliyle betimleyen yaklaşımdır (Karasar, 2005). Bu çalışma ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersini, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınlamış olduğu yönerge doğrultusunda, işleme durumunu tespit etmeye, öğretmenlerin dersin amacına hizmet etme durumuna olan inancını ve bu inancın çeşitli değişkenlerle olan ilişkisini belirlemek amacıyla tasarlanmış betimsel bir çalışmadır.

Çalışma Grubu

Araştırma grubu, 2011-2012 öğretim yılında, Ağrı ili merkezde görev yapan sınıf öğretmenleri içinden seçkisiz-oransız örnekleme yöntemiyle seçilen 300 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 132'si (%44) erkek, 168'i (%56) kadındır. Öğretmenlerden 155'i (%52) 1–5 yıllık, 69'u (%23) 6–10 yıllık, 40'ı (%13) 11–15 yıllık, 13'ü (%4) 16–20 yıllık ve 23'ü (%8) 21 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir. Katılımcıların 253'ü (%84) eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği, 12'si (%4) eğitim fakültesi diğer branş öğretmenlikleri, 23'ü (%8) diğer fakülteler, 12'si (%4) ise yüksek

okul mezunudur. Katılımcılardan 9'unun (%3,0) sınıfında 10–20 arası, 182'sinin (%61) sınıfında 21–35 arası, 98'inin (%33) sınıfında 36–45 arası, 11'inin (%3) sınıfında 46–55 arası öğrenci bulunmaktadır. Öğretmenlerden 156'sı (%52) düşük; 73'ü (%25) orta; 71'i (%23) yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip bölgede yer alan okullarda görev yapmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplamak için kullanılan araç, kişisel bilgi formu ve serbest etkinlikler dersi değerlendirme anketi olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Anket araştırmacı tarafından, uzman denetiminde hazırlanmıştır. Uzman görüşünden ve ilgili alan yazından yararlanılarak 32 maddelik bir deneme formu geliştirilip uzman görüşüne sunulmuştur. Kapsam, görünüş ve dil geçerliği için anket 12 uzmana gönderilmiş alınan dönütler sonucunda ankette 6 madde çıkarılmış, 2 madde üzerinde dil değişikliğine gidilmiştir. Gerekli kontrol ve düzeltmeler yapıldıktan sonra, tekrar uzman görüşüne başvurularak 26 maddeden oluşan ankete son şekli verilmiştir. Maddeler için “Uygundur” şeklinde görüş bildiren uzman sayısının, toplam uzman sayısının bir eksiğine oranı olarak (Veneziano & Hooper, 1997) kapsam geçerlik katsayısı .61 olarak hesaplanmıştır. Lawshe'ye (1975) göre bu değer yeterlidir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın birinci alt problemini oluşturan “Serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet ettiğine inanılıyor mu?” problemine yönelik olarak frekans (f) ve yüzde dağılımları (%) kullanılmıştır.

Anketin yalnızca ilgili maddesi hesaba katılarak sınıf öğretmenlerinin dersin amacına hizmet etme durumuna olan inancının cinsiyet, mesleki kıdem, mezun olunan öğretim programı, sınıflarda bulunan öğrenci sayısı, okulun bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik düzeyi değişkenleriyle olan ilişkisini belirlemek amacıyla çapraz ilişki tablosu kullanılarak, frekans ve yüzde dağılımlarından yararlanılmıştır. Dersin amacına hizmet etme derecesi ile değişkenlerin arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Ki-Kare Testi (Chi-Square Test) kullanılmış, en düşük anlamlılık düzeyi $p < .05$; en yüksek anlamlılık düzeyi $p < .01$ kabul edilmiştir. İlişkinin yönünü belirlemek amacıyla korelasyon katsayısından yararlanılmıştır. Bütün bu işlemler SPSS v.19 paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde çalışmada toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular ve bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

Serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etme durumuna ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir

Tablo 1. Serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etme durumuna ilişkin frekans ve yüzdeler

Amaca Hizmet Etme	F	%
Hiçbir Zaman	36	12,0
Çok Seyrek	43	14,3
Bazen	109	36,4
Sık Sık	76	25,3
Her Zaman	36	12,0
Toplam	300	100,0

Tablo 1’e göre sınıf öğretmenlerinin 36’sı (%12,0) Serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etmediğini belirtirken; 43’ü (%14,3) çok seyrek, 109’u (%36,4) bazen, 76’sı (%25,3) sık sık, 36’sı (%12,0) ise dersin her zaman amacına hizmet ettiğini belirtmiştir. Sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun dersin amacına “bazen” hizmet ettiğine yönelik bir görüşe sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda dersin asıl amaçlarının dışında da yürütüldüğü düşünülebilir.

Mesleki kıdem değişkenine göre dersin amacına hizmet etme derecesine olan inanç arasındaki ilişkiyi gösteren bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Dersin amacına hizmet etme derecesi ile mesleki kıdem değişkeni arasındaki ilişki

Kıdem		Hiçbir Zaman	Çok Seyrek	Bazen	Sık Sık	Her Zaman	Toplam
1-5 Yıl	F	12	27	51	46	19	155
	% Kıdem	7,7%	17,4%	32,9%	29,7%	12,3%	100,0%
	%A.H.E.D.	33,3%	62,8%	46,8%	60,5%	52,8%	51,7%
6-10 Yıl	% Toplam	4,0%	9,0%	17,0%	15,3%	6,3%	51,7%
	F	7	9	27	18	8	69
	% Kıdem	10,1%	13,0%	39,1%	26,1%	11,6%	100,0%
11-15 Yıl	%A.H.E.D.	19,4%	20,9%	24,8%	23,7%	22,2%	23,0%
	% Toplam	2,3%	3,0%	9,0%	6,0%	2,7%	23,0%
	F	7	5	19	7	2	40
16-20 Yıl	% Kıdem	17,5%	12,5%	47,5%	17,5%	5,0%	100,0%
	%A.H.E.D.	19,4%	11,6%	17,4%	9,2%	5,6%	13,3%
	% Toplam	2,3%	1,7%	6,3%	2,3%	0,7%	13,3%
16-20 Yıl	F	2	2	6	2	1	13
	% Kıdem	15,4%	15,4%	46,2%	15,4%	7,7%	100,0%
	%A.H.E.D.	5,6%	4,7%	5,5%	2,6%	2,8%	4,3%
	% Toplam	0,7%	0,7%	2,0%	0,7%	0,3%	4,3%

	F	8	0	6	3	6	23
21 Yıl ve üzeri	% Kıdem	34,8%	0,0%	26,1%	13,0%	26,1%	100,0%
	%A.H.E.D.	22,2%	0,0%	5,5%	3,9%	16,7%	7,7%
	% Toplam	2,7%	0,0%	2,0%	1,0%	2,0%	7,7%
	F	36	43	109	76	36	300
Toplam	% Kıdem	12,0%	14,3%	36,3%	25,3%	12,0%	100,0%
	%A.H.E.D.	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% Toplam	12,0%	14,3%	36,3%	25,3%	12,0%	100,0%

$X^2= 30.838, sd= 16, *p <.05$ (A.H.E.D. : Amaca Hizmet Etme Derecesi)

Tablo 2'ye göre, dersinin amacına hizmet etme derecesi ile öğretmenlerin kıdemleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($X^2= 30.838, sd=16, p=.014$). Öğretmenlerin dersin amacına hizmet etme derecesine olan inançları kıdemleriyle ilişkilidir. Korelasyon katsayısı $-.181$ olduğundan ters yönlü zayıf düzeyde bir ilişki mevcuttur. Başka bir deyişle öğretmenlerin, kıdemleri arttıkça serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etme derecesine olan inançları azalmaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasında, kıdemli öğretmenlerin yeniliklere karşı olan olumsuz tutumlarının ve bıkkınlık seviyelerinin yüksek olmasının etkili olduğu düşünülebilir.

Serbest etkinlikler dersinde, mezun olunan öğretim programı değişkenine göre dersin amacına hizmet etme derecesine olan inanç arasındaki ilişkiyi gösteren bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Dersin amacına hizmet etme derecesi ile mezun olunan öğretim programı arasındaki ilişki

Eğitim Durumu		Hiçbir Zaman	Çok Seyrek	Bazen	Sık Sık	Her Zaman	Toplam
Eğitim	F	26	36	93	68	30	253
Fak.	% Eğitim	10,3%	14,2%	36,8%	26,9%	11,9%	100,0%
Sınıf	%A.H.E.D	72,2%	83,7%	85,3%	89,5%	83,3%	84,3%
Öğrt.	%Toplam	8,7%	12,0%	31,0%	22,7%	10,0%	84,3%
Eğitim	F	2	1	7	2	0	12
Fak.	% Eğitim	16,7%	8,3%	58,3%	16,7%	0,0%	100,0%
Branş	%A.H.E.D	5,6%	2,3%	6,4%	2,6%	0,0%	4,0%
Öğrt.	%Toplam	0,7%	0,3%	2,3%	0,7%	0,0%	4,0%
	F	4	6	6	5	2	23
Diğer	% Eğitim	17,4%	26,1%	26,1%	21,7%	8,7%	100,0%
Fakülte	%A.H.E.D	11,1%	14,0%	5,5%	6,6%	5,6%	7,7%
	%Toplam	1,3%	2,0%	2,0%	1,7%	0,7%	7,7%
	F	4	0	3	1	4	12
Yüksek- okul	% Eğitim	33,3%	0,0%	25,0%	8,3%	33,3%	100,0%
	%A.H.E.D	11,1%	0,0%	2,8%	1,3%	11,1%	4,0%
	%Toplam	1,3%	0,0%	1,0%	0,3%	1,3%	4,0%
	F	36	43	109	76	36	300
	% Eğitim	12,0%	14,3%	36,3%	25,3%	12,0%	100,0%
Toplam	%A.H.E.D	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	%Toplam	12,0%	14,3%	36,3%	25,3%	12,0%	100,0%

$X^2= 21.177, sd= 12, * p <.05$

Tablo 3'e göre serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etme derecesine olan inanç ile öğretmenlerin mezun oldukları öğretim programı arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($X^2= 21.177$, $sd= 12$, $p=.048$). Öğretmenlerin dersin amacına hizmet etme derecesine olan inançları eğitim durumlarıyla ilişkilidir. Korelasyon katsayısı $- .075$ olduğundan ters yönlü bir ilişki mevcuttur. Öğretmenlerin eğitim durumları sınıf öğretmenliği alanından uzaklaştıkça, serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etme derecesine olan inançları azalmaktadır. Bu durum sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenlerin ilkökul öğrencilerinin ilgi ve ihtiyaçlarına karşı daha duyarlı ve sınıf öğretmenliği alanında daha donanımlı olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Dersin amacına hizmet etmesine olan inanç ile cinsiyet arasında ($X^2= 1.680$, $sd=4$, $p=.195$), sınıfta bulunan öğrenci sayıları arasında ($X^2= 0.718$, $sd=12$, $p=.207$) ve okulun bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik düzeyi arasında ($X^2= 3.224$, $sd=8$, $p=.067$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etmediğine yönelik inanca sahip oldukları tespit edilmiştir. Şen & Sarıkaya (2015) da yaptıkları çalışmada öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun serbest etkinlikler dersini dersin amaç ve yönergelerinden farklı olarak kullandıklarını belirtmiştir. Öğretmenler serbest etkinlikler dersinde yetiştiremedikleri kazanımları işlemiş, ders tamamen telafi amaçlı kullanılmıştır. Bu durumun ortaya çıkmasında dersle ilgili olarak öğretmenlere herhangi bir kurs veya seminer verilmemesi, öğretmenlerin serbest zaman eğitimi konusunda yeterli bilince sahip olmaması gösterilmiştir. Gün (2013) de yapmış olduğu araştırmada benzer sonuçlara ulaşmış olup, öğretmenlerin % 49'unun serbest etkinlikler dersinin verimli bir şekilde uygulanmadığı görüşünde olduğunu belirtmiştir. Şen & Sarıkaya (2015) ve Gün'ün (2013) yaptığı araştırma sonuçları bu çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Ancak MEB'in Araştırma ve Geliştirme Biriminin (2012) Ankara'da yaptığı araştırmada, öğretmenlerin % 64'ü serbest zaman etkinliklerini verimli bir biçimde yaptıklarını ortaya koyması bu çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermemektedir.

Dersin amacına hizmet etme derecesine yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin yalnızca 112'sinin (%37,3) dersin amacına hizmet

ettiğine inandığı görülmektedir. Bu sonuç okullarda serbest zaman eğitimine yeteri kadar önem verilmediğini göstermektedir. Hatta bu sorunun ulusal bir boyutu olduğu, yalnızca okullarda değil hayatın her aşamasında serbest zamanların etkili değerlendirilmediği, serbest zaman eğitime olumlu bakılmadığı da düşünülebilir.

Bu bulgular birçok araştırma bulgusu ile aynı doğrultudadır. Gültekin, Atalay & Ay (2014) bazı öğretmenlerin serbest etkinlikler dersini takviye bir ders olarak benimsediklerini, diğer derslerde yetiştiremedikleri kazanımları serbest etkinlik saatinde tamamladıklarını ve bazı öğretmenlerin serbest etkinlik dersini çoğunlukla, Türkçe ve matematik derslerinin yetiştirilemeyen konularını tamamlamak için kullandıklarını belirtmiştir. Sargın & Taşdemir (2014) öğretmenlerin bu derse ait programı yürütemediklerini, dersi farklı amaçlar için kullandıklarını belirtmiştir. Dündar & Karaca (2011) ise öğretmenlerin konu yetiştirme kaygısı yaşadıklarını, serbest etkinlik saatlerinde sayısal derslere yönelik telafi çalışmaları yürüttüklerini tespit etmiştir. Ayrıca dersle ilgili olarak yapılan bazı çalışmalarda fiziki imkânların yetersizliği, temel dersler için ayrılan ders saatinin azaltılmasına rağmen müfredatlarda değişikliğin yapılmaması, öğretmenlerin dersle ilgili olarak yeteri bilgiye sahip olmamaları, dersin planlanmasında öğretmenlerin problem yaşaması gibi nedenlerle dersin etkili işlenemediği vurgulanmıştır (Aydın, Bakırcı & Ürey, 2012; Bozak, Apaydın & Demirtaş, 2012; Gömleksiz & Özdaş, 2013; Gün, 2013; Kazu & Aslan, 2013; Köse, 2004).

Serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etme derecesine olan inanç ile öğretmenlerin cinsiyet durumları, sınıfta bulunan öğrenci sayıları ve okulun bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik düzeyi arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etme derecesine olan inanç ile öğretmenlerin mesleki kıdemleri arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri arttıkça serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etme derecesine yönelik olan inançlarının azaldığı görülmüştür. Bu durumun ortaya çıkmasında, kıdemli öğretmenlerin yeniliklere karşı olan olumsuz tavırları, eğitim-öğretime yönelik eski anlayışlara dayanan yalnızca bilişsel alan faaliyetlerinin önemsenmesi görüşü, öğretmenlerin mesleki bıkkınlık düzeylerinin etkili olduğu söylenebilir (Korkmaz & Sadık, 2011; Öztürk & Ünal, 1998; Şahin, 2007).

Serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etme derecesine olan inanç ile öğretmenlerin mezun oldukları öğretim programı arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmenliği programından mezun olan öğretmenlerin, serbest

etkinlikler dersinin amacına hizmet etme derecesine olan inançlarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Hatta mezun olunan programlar eğitim alanından uzaklaştıkça dersin amacına hizmet etme derecesine olan inancın azaldığı görülmüştür. Bu bağlamda eğitim fakültesi mezunu olmanın ve formasyon almış olmanın etkili olduğu açıkça görülmektedir. Ayrıca sınıf öğretmenliği programı mezunlarının öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına karşı daha duyarlı olduğu, etkinlik temelli ders işlemede sınıf öğretmenliği programı mezunlarının daha aktif olduğu düşünülebilir.

Konuyla ilgili olarak yapılan araştırmalar dersin amacıyla örtüşmeyen telafi vb. etkinlikler doğrultusunda kullanıldığını, serbest etkinlikler derslerinde fiziksel aktivite içermeyen yalnızca sınıf içi etkinliklere yer verildiğini ortaya koymuştur (Gömleksiz & Özdaş, 2013; Gün, 2013; Yılmaz, 2015).

Çağımızın hastalığı olarak nitelendirilen elektronik ortam bağımlılığı ve buna bağlı olarak çocuklarda meydana gelen fiziksel aktivitelere katılım isteksizliğinin özellikle okul çağındaki öğrencilerde obezite ve obeziteye bağlı hastalıklara neden olması Milli Eğitim Bakanlığı'nın yeni bir yaklaşım geliştirmesine sebep olmuştur. Buna bağlı olarak 2013 yılında, hedefleri ve getirisi gerçekten önemli olan serbest etkinlikler dersinin kademeli olarak kaldırılmasına, yerine fiziksel aktiviteyi daha ön plana çıkaran oyun ve fiziki etkinlikler dersinin getirilmesine karar verilmiştir (MEB, 2012). Serbest etkinlikler dersinin, oyun ve fiziki etkinlikler dersini bünyesinde bulundurduğu açıktır. Ancak serbest etkinlikler dersinin kaldırılmasında öğretmenlerin dersin amacına hizmet etmediğine yönelik inançları ve dersi amacının dışında kullanmış olmalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Gün (2013) yaptığı araştırmada öğretmenlere serbest etkinlikler uygulamaların tamamen kaldırılması yönündeki düşünceleri sormuş, öğretmenlerin % 44'ünün bu fikre olumsuz baktığını, katılımcıların % 37'sinin ise tam tersi düşündüğünü belirtmiştir.

Sonuç olarak öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etmediğine yönelik görüş içerisinde oldukları belirlenmiştir. Mesleki kıdemi az olan öğretmenler ve eğitim fakültesi mezunu olan öğretmenlerin serbest etkinlikler dersini daha çok Milli Eğitim Bakanlığının belirtmiş olduğu amaçlar doğrultusunda işlediği tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçları göz önüne alındığında serbest etkinlikler dersinin kendi amaçları doğrultusunda ve etkili işlenebilmesi için sınıf öğretmenliği lisans programında serbest zaman eğitimine yönelik bir ders konulması önerilebilir.

Öğretmenlere serbest etkinlikler dersinin işlenmesi ile ilgili olarak hizmet içi eğitim yoluyla seminer veya kurslar düzenlenerek dersin işlenişi ve amacı hususunda daha donanımlı olmalarına imkân tanınabilir. Bu düzenleme yapılırken özellikle mesleki kıdemi fazla olan öğretmenler ile sınıf öğretmenliği dışında farklı bir lisans programından mezun olmuş öğretmenlere öncelik verilebilir. Okullarda öğrencilerin ders dışı etkinliklerini rahatça yerine getirebilecekleri ortamlar sağlanabilir. Serbest etkinlikler dersinin yerine getirilen spor ve fiziki etkinlikler dersinin de ihmal edilmemesi için gerekli çalışmalar yapılabilir, gerekli önlemler (altyapı, fiziki imkânlar) alınabilir.

Kaynaklar

- Aydın, A., Bakırcı, H. & Ürey, M. (2012). Serbest etkinlik çalışmaları dersine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(193), 214-231
- Bozak, A., Apaydın, Ç. & Demirtaş, H. (2012). Serbest etkinlik dersinin etkililiğinin denetmen, yönetici ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 11(2), 520-529
- Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989). 31-2 madde. www.unicef.org/turkey/pdf/cr23.pdf adresinden alınmıştır.
- Dündar, H. & Karaca, E.T. (2011). İlköğretim okullarında serbest etkinlikler dersinin değerlendirilmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 417-437
- Ecless, J. S. & Barber, B. (1999). Student council, volunteering, basketball, or marching band: what kind of extracurricular involvement matters? *Journal of Adolescent Research*, 14, 10-34
- Erden, M. & Akman, Y. (1997). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Arkadaş Yayınları
- Farr, W. (2008), *The effects of video modeling on leisure time activities for learners with severe special needs*. Unpublished doctoral dissertation. Arizona State University, USA
- Fidan, N. (1996). Okulda Öğrenme ve Öğretme. Ankara: Alkım Yayınları
- Göktaş, Z. & Çolak, M. (2006). Vergi dairesi başkanlığında çalışan personelin boş zamanlarını değerlendirmesi üzerine bir araştırma (Balıkesir örneği). 9. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 3-5 Kasım, Muğla Üniversitesi, Muğla

- Gömleksiz, M. N. & Özdaş, F. (2012). Serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(44), 323-335
- Gömleksiz, M. N. & Özdaş, F. (2013). Serbest etkinlikler dersinin etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri: Nitel bir çalışma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 105-118
- Gültekin, M., Atalay, N. & Ay, Y. (2014). İlköğretimde serbest etkinliklere yönelik sınıf öğretmeni ve öğrenci görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 419-437
- Gün, E.S. (2013). Serbest etkinlik uygulamalarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 3, 21-33
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Kazu, H. & Aslan, S. (2013). Serbest etkinlik dersinin birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi (Elazığ ili örneği). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 133-145
- Korkmaz, G. & Sadık, F. (2011). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki tutumlarının sosyo-demografik özellikler açısından incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(1), 121-138
- Köse, E. (2004). İlköğretim öğrencilerinin ders dışı etkinlikleri tercih etme nedenleri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 2004
- Köse, E. (2007). İlköğretim öğrencilerinin ders dışı etkinliklerini tercih etme nedenleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(3), 46-61
- Lawshe, C.H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personel Psychology*, 28, 563-575
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2010). MEB Talim ve Terbiye Kurulu 20.07.2010 tarihli ve 75 sayılı Kararı
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2010). *Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı-Serbest Etkinlikler Dersi İle İlgili Yayınlanmış Bildiri*. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara

- Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). *Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı (1-4. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara
- Öztürk, C., Ünal, S. (1998). Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersine karşı tutumu. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), kutuphane.pamukkale.edu.tr/dokuman/d000187.pdf adresinden edinilmiştir.
- Sargın, M. & Taşdemir, M. (2014). Sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersine ilişkin görüş ve sorunları: Bir durum çalışması (Şırnak ili örneği). *9th International Balkans Education and Science Congress*, 16-18 Ekim, Trakya Üniversitesi, Edirne. <http://www.bes2014.org>. 231-236
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve LISREL İle Pratik Veri Analizi*, (2.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık
- Şahin, D. (2007). *Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyi (Ankara ili İlk ve ortaöğretim okulları örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara
- Şen, S. & Sarikaya, İ. (2015). Serbest zaman etkinlikleri dersinde tercih edilen etkinliklerin kullanılma sıklıklarının incelenmesi. *Journal of Research in Education and Teaching*, 4(4), 217-227
- Veneziano, L. & Hooper, J. (1997). A Method for quantifying content validity of healthrelated questionnaires. *Am J Helath Behav*, 21(1), 67-70.
- Yetiş, Ü. (2008). Kamu kurumlarında çalışan memurların boş zaman faaliyetlerini değerlendirme alışkanlıkları (Tuğsaş örneği). *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(2), 34-45
- Yılmaz, L. (2015). *İlkokulda uygulanan serbest etkinlik dersinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- Zorba, E. (2001). *Kamu personelinin rekreatif eğilimleri (Muğla ili örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara

Kaynak Gösterme

Sarikaya, İ., Şen, S. (2016). Serbest Etkinlikler Dersinin Amacına Hizmet Etme Derecesinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Adiyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 344-359.

Citation Information

Sarikaya, İ., Şen, S. (2016). The Examination of Free Activities Course's Goals According to the Teachers' View. *Adiyaman University Journal of Educational Sciences*, 6(2), 344-359.